

WYBORY DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO W POLSCE W 2019 ROKU – ASPEKTY PRAWNO-POLITOLOGICZNE

DOI: 10.26399/meip.3(78).2023.19/k.skrobisz

WSTĘP

Współcześnie Unia Europejska opiera się na funkcjonowaniu, działalności określonych instytucji i organów. Jednym z tych podmiotów jest Parlament Europejski, który oddziałuje na kształtowanie unijnej polityki, uregulowania prawne, kwestie finansowe. Wyróżnia się on na tle innych instytucji unijnych charakterem i zakresem działania, specyfiką spełnianych funkcji, kompetencjami. Charakteryzuje się przecież określoną organizacją, złożoną strukturą organizacyjną i składem. Oprócz tego spełnia także liczne funkcje w systemie instytucjonalnym UE. Jednocześnie stanowi on obecnie jedyną instytucję unijną, której członków wybiera się w trakcie bezpośrednich wyborów przez obywateli wspomnianej wspólnoty. Wybory te określa się jako akt wyboru dokonywany w drodze głosowania obywateli państw unijnych, który dotyczy ich przedstawicieli do Parlamentu Europejskiego. Funkcjonuje on jako organ o charakterze przedstawicielskim, reprezentującym interesy obywateli Unii Europejskiej, a nie władz krajowych i lokalnych z jej poszczególnych krajów członkowskich. Wspomniane wybory są drugimi pod względem wielkości wyborami demokratycznymi na świecie przeprowadzanymi w państwach członkowskich Unii Europejskiej. Głosując w tych wyborach, obywatele UE mają bezpośredni wpływ na skład Parlamentu Europejskiego i jego decyzje podejmowane przez kolejne pięć lat. Prawo jest regulowane zarówno w ustawodawstwie unijnym wprowadzającym wspólne przepisy dla państw członkowskich, jak i szczegółowo zróżnicowanymi przepisami krajowymi. Z tego względu

¹ Uczelnia Łazarskiego, e-mail: krzysztof.skrobisz@lazarski.pl, ORCID 0009-0003-5540-8927.

omawiane wybory realizowane są zgodnie z zasadami określonymi w uregulowaniach traktatowych i ordynacjach wyborczych poszczególnych krajów. Ujmują one wszelkie kwestie związane m.in. z prawami wyborczymi, procedurą i organizacją wyborów, stosowanym systemem głosowania. Odnosi się to również do wyborów do PE przeprowadzanych na terytorium naszego kraju.

1. GENEZA, ISTOTA I CECHY PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

Proces integracji europejskiej jest związany z powstaniem, rozwojem, działalnością wielu instytucji. Charakteryzują się one przede wszystkim zróżnicowanym zakresem działania, specyfiką spełnianych funkcji, kompetencjami. Do takich instytucji zalicza się Parlament Europejski. Ma on swoją długoletnią historię. Jego geneza wywodzi się z prób zrationalizowania, usprawnienia, zinstytucjonalizowania struktur i mechanizmów wspólnot europejskich podejmowanych w latach 50. XX w. Efektem tych działań było powstanie i funkcjonowanie w latach 1952–1956 Wspólnego Zgromadzenia Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali (EWiWS), uważanego za załączek obecnego Parlamentu Europejskiego². Jego zadaniem było pełnienie funkcji doradczych. Utworzono je w ramach systemu instytucjonalnego wspólnoty w celu sprawowania kontroli nad innymi jej organami³. Składało się ono wówczas z 78 osób wybranych spośród parlamentarzystów wybranych państw członkowskich wspólnoty. Byli to zatem delegaci poszczególnych parlamentów krajowych. Przy tym stanowili grupę członków zgromadzenia, które pełniło funkcję ciała doradczego i forum dyskusji⁴. Następnie w 1958 r. wraz z wejściem traktatów powołujących Europejską Wspólnotę Gospodarczą (EWG) i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (EWEA) stało się ono organem przedstawicielskim trzech wspólnot europejskich⁵. Było to jednolite zgromadzenie dla EWiWS, EWG i EWEA. Działo ono jako Europejskie Zgromadzenie Parlamentarne, które nadzorowało inne instytucje wspólnotowe⁶. W 1962 r. dokonano zmiany jego nazwy na Parlament Europejski. Związane to było jedynie ze zmianą w regulaminie wspomnianego zgromadzenia. Nie

² E. Małuszyńska, B. Gruchman (red.), *Kompendium wiedzy o Unii Europejskiej*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2017, s. 56.

³ A. Wierzchowska, *System instytucjonalny Unii Europejskiej*, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2016, s. 130.

⁴ J. Galster, Z. Witkowski, K.M. Witkowska, *Kompendium wiedzy o Unii Europejskiej*, Wyd. TNOiK. Stowarzyszenie Wyższej Użyteczności „Dom Organizatora”, Toruń 2012, s. 98.

⁵ P. Wojtasik, *Instytucje*, [w:] A. Kuś (red.), *Zasady prawa instytucjonalnego Unii Europejskiej*, Wyd. KUL, Lublin 2018, s. 108.

⁶ P. Tosiek, M. Wicha, *Parlament Europejski*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2014, s. 13.

zmieniło się jego usytuowanie wśród innych instytucji i organów wspólnot europejskich. Wspomniana nazwa została wprowadzona w 1987 r. do traktatów założycielskich wspólnot postanowieniami Jednolitego Aktu Europejskiego⁷. Jednocześnie jego deputowanych wybierano przez desygnowanie określonych osób przez parlamenty krajów członkowskich⁸. Od początku istnienia parlamentu stopniowo poszerzano jego kompetencje i uprawnienia. Wprowadzano również zmiany dotyczące kilku kwestii związanych z funkcjonowaniem wspomnianego organu, czyli sposobu jego wyłaniania, kompetencji, liczebności. Realizowane zmiany odnosiły się też do procedury uchwalania budżetu oraz uprawnień prawodawczych i kontrolnych. Natomiast w 1976 r. zdecydowano o przeprowadzeniu bezpośrednich i powszechnych wyborów do Parlamentu Europejskiego, które odbyły się trzy lata później⁹. Wszystkie te działania miały na celu wzmocnienie pozycji i statusu parlamentu. Z kolei na podstawie traktatu o Unii Europejskiej parlament zwiększył zakres swojej aktywności poprzez uczestnictwo w procedurze współdecydowania, szerszy zakres przedmiotowy procedur współpracy i zgody, wzmocnienie kompetencji kreatywnych. Jednocześnie ograniczono jednak rolę parlamentu jako organu doradczego i kontrolnego. Ponadto na mocy traktatu amsterdamskiego rozwinęty został zakres wykorzystywania przez niego procedury współdecydowania, a w nicejskim przyznano mu status podmiotu uprzywilejowanego podczas niektórych postępowań przed Trybunałem Sprawiedliwości¹⁰. W międzyczasie sam parlament podejmował rezolucje o zwiększeniu lub ustanowieniu maksymalnej liczby eurodeputowanych. Uwzględniano w nich postanowienia poszczególnych traktatów i fakt rozszerzenia UE o nowe kraje członkowskie. Na przestrzeni tych wszystkich lat Parlament Europejski ewoluował, zwiększając swoje kompetencje i zyskując na znaczeniu. Przeszedł on bowiem drogę od niewiele znaczącego gremium opiniodawczego i konsultacyjnego do spełniającego wymogi współczesności organu współdecydującego.

Współcześnie Parlament Europejski stanowi organ zajmujący szczególną pozycję w systemie instytucjonalnym UE. Zalicza się go do organów ponadnarodowych ze względu na rodowód, sposób wybierania i funkcje związane z reprezentowaniem interesu państw członkowskich (a nie ich rządów). Jego kompetencje i uprawnienia nie przypominają jednak tych posiadanych przez organy przedstawicielskie w państwach członkowskich. Stanowi też organ decyzyjny wspólnot europejskich. Składa się z przedstawicieli narodów państw zgromadzonych i zjednoczonych we wspólnocie europejskiej¹¹. Oznacza to, że deputowani do parlamentu nie są jedynie reprezentantami

⁷ P. Wojtasik, *Instytucje...*, op. cit., s. 109.

⁸ *Wielka Encyklopedia Powszechna PWN*, t. 20, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2010, s. 313.

⁹ P. Tosiek, M. Wicha, *Parlament...*, op. cit., s. 13.

¹⁰ Ibidem; A. Wierchowska, *System...*, op. cit., s. 130–131.

¹¹ A. Wierchowska, *System...*, op. cit., s. 129.

własnego narodu, ale stanowią przedstawicielstwo wszystkich społeczeństw zjednoczonych we Wspólnocie Europejskiej¹².

Istotą Parlamentu Europejskiego jest funkcjonowanie na podstawie uprawnień przyznanych przez traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską (art. 189 TWE). Jego pozycja w istniejącym systemie instytucjonalnym Unii Europejskiej oparta jest na reprezentacji przez wszystkich eurodeputowanych z ok. 500 mln obywateli Unii Europejskiej. Reprezentuje on zatem obywateli wszystkich państw członkowskich UE. Oprócz tego jako jedyna instytucja unijna posiada bezpośrednią legitymizację do sprawowania władzy¹³. To jedyna instytucja z tak silną demokratyczną legitymizacją oraz posiadająca szerokie uprawnienia i kompetencje. Wynika to z faktu, że parlament ten jest organem ustawodawczym UE. Równocześnie pochodzi z bezpośrednich wyborów przeprowadzanych w krajach członkowskich. Działa jako swoista instytucja Unii Europejskiej będąca odpowiednikiem jednoizbowego parlamentu krajowego¹⁴. Jednocześnie charakteryzuje się przede wszystkim¹⁵:

- oryginalną i niespotykaną nigdzie w Europie i na świecie konstrukcją instytucjonalną;
- funkcjonowaniem głównie na podstawie uregulowań traktatowych i wydanych na ich podstawie przepisów wewnętrznych;
- jawnością i niezależnością swojej pracy;
- dzieleniem się kompetencjami z innym organem przedstawicielskim państw członkowskich w postaci Rady Unii Europejskiej;
- podejmowaniem decyzji w wielu dziedzinach;
- zróżnicowaną liczbą parlamentarzystów pochodzących z poszczególnych państw członkowskich UE.

2. ZASADY OGÓLNE WYBORÓW DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

Obywatele Unii Europejskiej wybierają swoich przedstawicieli do Parlamentu Europejskiego, który reprezentuje ich interesy. Odbywa się to w trakcie wyborów do PE. Stanowią one akt wyboru, w drodze głosowania, realizowany przez obywateli państw unijnych. Organizuje się je i przeprowadza według zasad określonych w unijnych uregulowaniach traktatowych. Zalicza się do nich przepis zawarty w traktacie o Unii

¹² J. Galster, Z. Witkowski, K.M. Witkowska, *Kompendium wiedzy...*, op. cit., s. 98.

¹³ L. Kubiak, *Instytucje i organizacje Unii Europejskiej*, [w:] M. Duczkowska-Piasecka, *Unia Europejska. Organizacja-funkcjonowanie-korzyści*, Wyd. Wyższa Szkoła Ekonomiczna Almaner, Warszawa 2018, s. 54.

¹⁴ <https://www.europark.europa.eu>, 20.05.2020.

¹⁵ L. Kubiak, *Instytucje...*, op. cit., s. 54.

Europejskiej. Zgodnie z nim członkowie Parlamentu Europejskiego (eurodeputowani) wybierani są na pięcioletnią kadencję w wyborach powszechnych i bezpośrednich oraz w głosowaniu wolnym i tajnym¹⁶. Równocześnie kwestie dotyczące wyborów nieuregulowane w prawie unijnym pozostają w kompetencji państw członkowskich UE¹⁷. W praktyce wybory te opierają się na zróżnicowanych procedurach wyborczych obowiązujących w poszczególnych państwach członkowskich Unii Europejskiej. Wynika to z faktu, że do chwili obecnej nie opracowano i nie uchwalono jednolitej procedury wyborczej¹⁸. Jest tak pomimo unormowania zawartego w traktacie o funkcjonowaniu Unii Europejskiej stwierdzającego, że wspomniany parlament opracowuje projekt w celu ustanowienia przepisów niezbędnych do umożliwienia wybrania swoich członków w powszechnych wyborach bezpośrednich zgodnie z jednolitą procedurą i takimi samymi zasadami we wszystkich państwach członkowskich¹⁹. Ustanowiono jedynie stosowane od 2004 r. wspólne zasady wyborcze dotyczące Parlamentu Europejskiego. Zalicza się do nich m.in. zasady: proporcjonalności, wielu okręgów wyborczych w jednym kraju, fakultatywnego progu wyborczego nieprzekraczającego 5% na poziomie krajowym, nielączenia mandatu eurodeputowanego z mandatem parlamentarzysty krajowego. Poza tym liczba przedstawicieli wybieranych w każdym państwie członkowskim UE jest proporcjonalna do liczby jego mieszkańców. Nie musi ona być jednak równa liczbie obywateli przypadających na jeden mandat. Praktycznie stosuje się obiektywny, sprawiedliwy podział mandatów pomiędzy poszczególne państwa członkowskie, odzwierciedlający zasadę degresywnej proporcjonalności (przy uwzględnieniu zmian liczby państw unijnych i zachodzących w nich zmian demograficznych)²⁰.

Jednocześnie tylko niektóre państwa unijne wprowadziły specjalne i odmienne od obowiązujących przy krajowych wyborach parlamentarnych ordynacje wyborcze do PE. Dlatego też w każdym państwie członkowskim UE wybory ich przedstawicieli do Parlamentu Europejskiego odbywają się zgodnie z ustalonymi przez nie procedurami²¹. Z tego względu szczegółowe warunki przeprowadzenia wspomnianych wyborów określają przepisy krajowe państw członkowskich. Każde z nich decyduje o kształcie i istotnych aspektach przeprowadzanych u siebie wyborów do Parlamentu

¹⁶ Art. 14 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej C 326/01 z 26.10.2012).

¹⁷ M. Rulka, *Regulacja wyborów do Parlamentu Europejskiego w prawie Unii Europejskiej*, „Studia Wyborcze” 2016, t. 16, s. 27.

¹⁸ E. Małuszyńska, B. Gruchman (red.), *Kompendium wiedzy o Unii Europejskiej*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2017, s. 57.

¹⁹ Art. 223 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej nr 325/56 z 26.10.2012).

²⁰ J. Barcz, M. Górka, A. Wyrozumska, *Instytucje...*, op. cit., s. 145–146.

²¹ <https://www.europarl.europa.eu>, 15.06.2020.

Europejskiego. Pomimo tego we wszystkich państwach unijnych stosowany jest system proporcjonalny, ale w części z nich niemożliwy jest wybór określonej osoby na liście (głosu preferencyjnego). Oprócz tego wykorzystuje się również metodę *panachange* umożliwiającą samodzielne pozycjonowanie list wyborczych składających się z kandydatów z różnych list (Luksemburg) lub system pojedynczego głosu poniesionego (Irlandia)²².

Państwa członkowskie mają swobodę dotyczącą przede wszystkim wyboru zastosowanego u siebie systemu wyborczego, ustalania granic okręgów wyborczych, prowadzenia kampanii wyborczej, wieku uprawniającego do udziału w głosowaniu. Muszą jednak zagwarantować ich równość dla wszystkich swoich obywateli i tajność głosowania. Wymaga się również od nich nienaruszania zasady reprezentacji proporcjonalnej. Wybory do Parlamentu Europejskiego muszą odbywać się w oparciu o wspomnianą zasadę z zastosowaniem systemu list wyborczych lub systemu pojedynczego głosu przechodniego. Oprócz tego państwa członkowskie UE mogą zezwolić na głosowanie według systemu list preferencyjnych. Mają one także możliwość przeprowadzenia głosowania z wyprzedzeniem, korespondencyjnego, drogą elektroniczną i internetowego. W takich sytuacjach zobligowane są do zapewnienia w szczególności wiarygodności wyników, poufności głosowania i ochrony danych osobowych²³.

3. PRAWO DO GŁOSOWANIA I KANDYDOWANIA DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO W POLSCE

W wyborach do Parlamentu Europejskiego mogą uczestniczyć określone osoby w Polsce. Dotyczy to osób posiadających czynne prawo wyborcze, czyli mogących głosować w wyborach przeprowadzanych na terytorium naszego kraju. Przysługuje ono każdemu obywatelowi polskiemu lub innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej stale zamieszkującemu w Polsce i ujętemu w stałym rejestrze wyborców (zasada domicylu)²⁴. Zasadę tę potwierdza wyrok Trybunału Konstytucyjnego. Według niego przyznane prawo wybierania posłów do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej obywatelom Unii Europejskiej niebędącymi obywatelami polskimi nie jest sprzeczne z Konstytucją RP²⁵. Stwierdza się w niej przecież, że władza zwierzchnia w Rzeczypospolitej Polskiej należy do narodu, czyli wszystkich

²² P. Tosiek, M. Wicha, *Parlament...*, op. cit., s. 19.

²³ Ibidem.

²⁴ J. Osiński, B. Pytlik, *Wybory do Parlamentu Europejskiego w Polsce*, „Kwartalnik Kolegium Ekonomiczno-Społecznego. Studia i Prace” 2016, nr 3, s. 16.

²⁵ Art. 1. Wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 31 maja 2004 r. (Sygn. Art. K 15/04).

osób na terenie naszego państwa²⁶. Naród ten wybiera swoich przedstawicieli w wyborach. Poprzez taki wybór udziela im upoważnienia do sprawowania funkcji publicznych. Osoby te otrzymują mandat, który jest zgodny z wolą większości społeczeństwa. Dotyczy to również wyborów przedstawicieli narodu polskiego do Parlamentu Europejskiego²⁷.

Odawanie prawa przysługuje wszystkim tym osobom, które najpóźniej w dniu głosowania ukończyły 18 lat, nie zostały wyrokiem sądu pozbawione praw publicznych i wyborczych, nie są ubezwłasnowolnione²⁸. W celu zagłosowania w wyborach do PE wspomniane osoby powinny stawić się w dniu wyborów w określonym regionie komisji wyborczej. Natomiast osoby wyrażające chęć głosowania w innym miejscu niż miejsce zameldowania powinny postarać się o wpis do rejestru wyborców w określonym urzędzie gminy. Taki wniosek mogą składać nie tylko obywatele polscy, ale i Unii Europejskiej, mieszkający w innej gminie niż miejsce oddania głosu. Ponadto w urzędzie gminy można otrzymać zaświadczenie, które umożliwia głosowanie w dowolnym miejscu w Polsce i państwach członkowskich UE. Osoba mająca tego rodzaju zaświadczenie zostaje skreślona ze spisu wyborców określonej gminy²⁹. Oprócz tego w wyborach do Parlamentu Europejskiego na obszarze Polski możliwe jest³⁰:

- oddanie głosu za pośrednictwem pełnomocnika przez osoby cechujące się znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności oraz mające najpóźniej w dniu głosowania ukończone 75 lat (na podstawie pełnomocnictwa udzielonego na wniosek wyborcy przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta lub innego upoważnionego pracownika urzędu gminy);
- głosowanie korespondencyjne przez osoby o potwierdzonym znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, głosujące w stałych obwodowych komisjach wyborczych na terytorium Polski (na podstawie ustnego, pisemnego lub elektronicznego zgłoszenia o chęci uczestniczenia w takim głosowaniu i dostarczonego im pakietu wyborczego).

W praktyce polscy obywatele mieszkający w swoim ojczystym kraju (kraju pochodzenia) mogą głosować jedynie na kandydatów startujących w wyborach przeprowadzanych w Polsce. Natomiast osoby mieszkające w innym kraju UE (kraju przyjmującym) i figurujące w jego spisie wyborców mają możliwość głosowania na kandydatów do PE w swoim ojczystym kraju lub poza jego granicami. Wynika to z faktu, że Polacy

²⁶ Art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 2 kwietnia 1997 r. – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 1997 r., Nr 78, poz. 483, z późn. zm.).

²⁷ W. Skrzydło (red.), *Polskie prawo konstytucyjne*, Wyd. „Morpol”, Lublin 2016, s. 52.

²⁸ <https://wiadomosci.onet.pl>, 20.06.2020.

²⁹ <https://wiadomosci.gazeta.pl>, 20.06.2020.

³⁰ Ibidem.

jako obywatele UE mogą głosować na takich samych warunkach jak obywatele państwa, w którym mieszkają. Podobnie jest w przypadku obywateli innych państw unijnych mieszkających w Polsce. Wszyscy oni mogą głosować tylko raz w wyborach do Parlamentu Europejskiego³¹.

Równocześnie we wspomnianych wyborach mogą brać udział osoby dysponujące biernym prawem wyborczym w Polsce. Wiąże się ono m.in. z możliwością kandydowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego. Takie prawo mają osoby, które najpóźniej w dniu głosowania ukończyły 21 lat i od co najmniej pięciu lat zamieszkują w Polsce lub na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej. Jednocześnie nie mogą to być osoby karane za przestępstwo umyślne i ścigane z oskarżenia publicznego. Biernego prawa wyborczego nie mają również obywatele UE, którzy nie są obywatelami polskimi i zostali pozbawieni prawa wybieralności w swoim państwie³². W praktyce kandydować na eurodeputowanych do PE mogą tylko kandydaci zgłoszeni przez określone podmioty. Prawo to posiadają komitety wyborcze partii politycznych lub wyborców. Mają je również koalicyjne komitety wyborcze. Kandydaci ci są zgłaszani w ramach list wyborczych. Ich liczba na jednej liście kandydatów na eurodeputowanych nie może być mniejsza niż 5 i większa niż 10. Taka lista kandydatów musi być poparta podpisami co najmniej 10 tys. wyborców stale mieszkających w określonym okręgu wyborczym³³. Przy tym kandydować można tylko w jednym okręgu wyborczym i z jednej listy. Oprócz tego zgłoszenie kandydatury obywatela UE innego niż polski wymaga złożenia przez niego³⁴:

- oświadczenia o niekandydowaniu w wyborach do Parlamentu Europejskiego w innym państwie członkowskim UE;
- oświadczenia o niepozbawieniu na mocy orzeczenia sądowego lub decyzji administracyjnej prawa do kandydowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego w państwie unijnym jego pochodzenia;
- informacji o ostatnim adresie zamieszkania w państwie członkowskim UE jego pochodzenia.

Wspomniane listy kandydatów są rejestrowane przez okręgowe komisje wyborcze. Mogą one odmówić rejestracji w odniesieniu do niektórych kandydatów. W takich przypadkach lista jest rejestrowana w zakresie nieobjętym odmową. Jednocześnie komisje te mogą dokonać skreślenia z zarejestrowanej listy nazwiska kandydata, który zmarł, utracił prawo wybieralności, złożył pisemnie oświadczenie o wycofaniu zgody na kandydowanie, przedłożył nieprawdziwe oświadczenie lub został pozbawiony prawa

³¹ <https://europa.eu>, 20.06.2020.

³² J. Osiński, B. Pytlak, *Wybory...*, op. cit., s. 16.

³³ Art. 341–343 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks Wyborczy (Dz.U. z 2019 r., poz. 684).

³⁴ Art. 344 § 1 Kodeksu Wyborczego.

do kandydowania. We wspomnianych sytuacjach, gdy na danej liście pozostaje mniej niż pięciu kandydatów, komisja wyborcza zawiadamia o możliwości zgłoszenia nowej osoby³⁵.

4. PRZEPROWADZENIE I WYNIKI WYBORÓW DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO W POLSCE

Wybory do Parlamentu Europejskiego są przeprowadzane w oparciu o określone zasady. Stanowią one warunek prawidłowego przeprowadzenia tych wyborów. Są ujęte w uregulowaniach prawnych traktatu o Unii Europejskiej i polskiego kodeksu wyborczego. Zgodnie z obowiązującym kodeksem wyborczym są one powszechne, równe, bezpośrednie i proporcjonalne³⁶. Oznacza to przede wszystkim, że każdy uprawniony do głosowania, czyli posiadający czynne prawo wyborcze, ma możliwość oddania tylko jednego głosu o takiej samej sile sprawczej, głosowania bezpośrednio lub przez pełnomocnika na określonego kandydata, odzwierciedlenia swoich preferencji w procesie wyłaniania eurodeputowanych³⁷. Oprócz tego wybory odbywają się w oparciu o proporcjonalny system wyborczy. Polega on na podziale mandatów odpowiednio do liczby głosów wyborców zebranych przez poszczególne komitety wyborcze. Praktycznie w naszym kraju obowiązuje system proporcjonalny z głosem preferencyjnym. Przejawia się to w oddawaniu głosu przez wyborcę na określonego kandydata z listy wyborczej. Jest to istotne, ponieważ liczba zebranych głosów decyduje o tym, że dany kandydat jest brany pod uwagę w ostatecznym podziale mandatów³⁸.

Jednocześnie wybory te odbywają się w głosowaniu tajnym, co oznacza, że są zorganizowane w taki sposób, by nikt nie mógł dowiedzieć się, na kogo zagłosował konkretny wyborca³⁹. Omawiane wybory charakteryzują się tym, że⁴⁰:

- eurodeputowanych wybiera się co pięć lat;
- w ich trakcie dokonuje się wyboru 52 eurodeputowanych, którzy będą przedstawicielami narodu polskiego w PE (niezwiązanymi żadnymi instrukcjami i nieodwołalnymi);
- odbywają się w okresie wyborczym ustalonym w przepisach prawa Unii Europejskiej;

³⁵ Art. 345–346 Kodeksu Wyborczego.

³⁶ Art. 328 Kodeksu Wyborczego.

³⁷ Informator o prawach wyborczych: Powszechne, równe, bezpośrednie, tajne..., Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Warszawa 2020, s. 4–5.

³⁸ https://www.wybory_europejskie.eu/jak-glosowac/polska, 20.06.2020.

³⁹ Ibidem, s. 5.

⁴⁰ Art. 329–332 Kodeksu Wyborczego.

- są zarządzane na 90 dni przed ich terminem przez Prezydenta RP w drodze postanowienia podawanego do publicznej wiadomości i ogłaszanego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej;
- przeprowadza się je w oparciu o postanowienie Prezydenta RP, w którym określone są dni upłynięcia czynności przewidzianych w kodeksie wyborczym i liczba eurodeputowanych do PE wybieranych w Polsce;
- w terminie 14 dni od ich zarządzenia Państwowa Komisja Wyborcza ogłasza w formie komunikatu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej i zamieszcza w Biuletynie Informacji Publicznej; liczbę wyborców na obszarze całego kraju i na terenie poszczególnych okręgów wyborczych zgodnie ze stanem na koniec kwartału poprzedzającego dzień ogłoszenia postanowienia o zarządzeniu wyborów.

Praktycznie wybory do Parlamentu Europejskiego w Polsce są przeprowadzane przez komisje wyborcze. Są to organy odpowiadające za przygotowanie i przeprowadzenie wyborów oraz nadzorowanie samego głosowania⁴¹. Zalicza się do nich Państwową Komisję Wyborczą (PKW), która jest stałym organem wyborczym. Oprócz tego powołuje inne komisje wyborcze realizujące określone zadania. Stanowią je okręgowe, rejonowe i obwodowe komisje wyborcze. Jednocześnie w celu przeprowadzenia wyborów wykorzystuje się utworzone okręgi wyborcze obejmujące obszar jednego lub więcej województw albo część województwa. Zgodnie z kodeksem wyborczym głosowanie we wspomnianych wyborach odbywa się w 13 wielomandatowych okręgach wyborczych (tabela 1).

Poszczególnym okręgom wyborczym nie jest z góry przydzielona liczba mandatów do Parlamentu Europejskiego. Decyduje o tym faktyczna frekwencja wyborcza. Od niej zależy, czy dany kandydat uzyska wspomniany mandat. Równocześnie ma ona wpływ na wyniki wyborów⁴².

Wyniki wyborów do Parlamentu Europejskiego są ustalane w określony sposób. To dwuetapowy proces, którego realizacją zajmuje się Państwowa Komisja Wyborcza. Pierwszy etap realizowany jest na poziomie ogólnopolskim. W jego trakcie komisja ta po otrzymaniu protokołów wyników głosowania ze wszystkich okręgów wyborczych ustala jego wyniki w skali kraju. Oprócz tego sporządza zestawienie obejmujące liczbę ważnych głosów w skali kraju i oddanych na listy kandydatów z określonych komitetów wyborczych. Równocześnie stwierdza, które listy kandydatów komitetów wyborczych spełniają warunek uprawniający do uczestniczenia w podziale mandatów. Stanowi go przekroczenie 5% progu wyborczego przez komitety wyborcze, czyli uzyskanie odpowiedniej liczby głosów wyborców. Następnie PKW dokonuje podziału mandatów pomiędzy uprawnione komitety wyborcze, odpowiednio do liczby ważnych głosów oddanych na jego

⁴¹ B. Michalak, A. Sokala, *Leksykon prawa wyborczego i systemów wyborczych*, Wyd. Oficyna Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2016, s. 97.

⁴² <https://www.wybory-europejskie.eu/jak-glosowac/polska>, 20.06.2020.

Tabela 1. Okręgi wyborcze w wyborach do Parlamentu Europejskiego

Okręg wyborczy	Granice określonego okręgu wyborczego
Okręg nr 1	Obszar województwa pomorskiego
Okręg nr 2	Obszar województwa kujawsko-pomorskiego
Okręg nr 3	Obszar województwa podlaskiego i warmińsko-mazurskiego
Okręg nr 4	Obszar miasta stołecznego Warszawy oraz ośmiu powiatów województwa mazowieckiego: grodziskiego, legionowskiego, nowodworskiego, otwockiego, piaseczyńskiego, pruszkowskiego, warszawskiego zachodniego i wołomińskiego
Okręg nr 5	<ul style="list-style-type: none"> • Obszar czterech miast na prawach powiatu: Płocka, Radomia, Ostrołęki i Siedlec • Obszar 29 powiatów województwa mazowieckiego: ciechanowskiego, gostynińskiego, mławskiego, płockiego, płońskiego, przasnyskiego, sierpeckiego, sochaczewskiego, żuromińskiego, żyrardowskiego, białobrzeskiego, grójeckiego, kozienickiego, lipskiego, przysuskiego, radomskiego, szydlowieckiego, zwoleńskiego, garwolińskiego, łosickiego, makowskiego, mińskiego, ostrołęckiego, ostrowskiego, pułtuskiego, siedleckiego, siedleckiego, sokołowskiego, węgrowskiego, wyszkowskiego
Okręg nr 6	Obszar województwa łódzkiego
Okręg nr 7	Obszar województwa wielkopolskiego
Okręg nr 8	Obszar województwa lubelskiego
Okręg nr 9	Obszar województwa podkarpackiego
Okręg nr 10	Obszar województwa małopolskiego i świętokrzyskiego
Okręg nr 11	Obszar województwa śląskiego
Okręg nr 12	Obszar województwa dolnośląskiego i opolskiego
Okręg nr 13	Obszar województwa lubuskiego i opolskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie załącznika nr 3 do ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz.U. z 2019 r., poz. 684).

kandydatów. Po tym ustalana jest liczba mandatów przypadających dla poszczególnych list kandydatów ze wspomnianych komitetów wyborczych. Wykorzystuje się do tego celu metodę D'Hondta, stosowaną do ustalania wyników wyborów parlamentarnych. Metoda ta jest korzystna dla komitetów wyborczych, które uzyskały największą liczbę głosów. Polega ona na dokonaniu podziału ogólnej liczby głosów pozyskanych przez komitety wyborcze uczestniczących w podziale mandatów przez tyle kolejnych liczb naturalnych, ile jest ich do obsadzenia⁴³. Dlatego Państwowa Komisja Wyborcza dzieli wszystkie mandaty do Parlamentu Europejskiego za pomocą⁴⁴:

- dzielenia liczby ważnych głosów oddanych łącznie na listy kandydatów z każdego komitetu wyborczego, kolejno przez 1, 2, 3, 4 i dalsze liczby, aż do momentu, gdy

⁴³ J. Osiński, B. Pytlik, *Wybory...*, op. cit., s. 17; art. 354 Kodeksu Wyborczego.

⁴⁴ Art. 356 Kodeksu Wyborczego.

z otrzymanych w ten sposób ilorazów liczb możliwe będzie uszeregowanie tyłu kolejnych największych liczb, ilu eurodeputowanych wybiera się w naszym kraju;

- przyznania każdemu komitetowi wyborczemu tyłu mandatów, ile kolejnych największych liczb przypada mu spośród ustalonych w przywołany sposób ilorazów.

Po realizacji wspomnianych czynności PKW sporządza protokół wyników głosowania w skali kraju i ogólnego podziału mandatów pomiędzy okręgi wyborcze. Po tym realizowany jest drugi etap ustalania wyników wyborów do PE. Wiąże się on z określeniem, w których okręgach dane komitety wyborcze uzyskają mandaty. Z tego względu sporządza się określone zestawienie. Obejmuje ono liczbę głosów ważnych, oddanych łącznie na listy kandydatów każdego z komitetów wyborczych i na poszczególne listy. W oparciu o to zestawienie PKW przystępuje do ustalenia liczby mandatów przypadającym poszczególnym listom kandydatów⁴⁵. Odbywa się to za pomocą metody Hare'a-Niemeyera. Jej zastosowanie polega na⁴⁶:

- mnożeniu za każdym razem liczby głosów oddanych na jednego z kandydatów przez liczbę przypadających mu mandatów (odrębnie dla każdego komitetu wyborczego);
- dzieleniu otrzymanego w ten sposób iloczynu przez liczbę ważnych głosów oddanych we wszystkich okręgach na kandydatów z określonego komitetu wyborczego;
- uzyskaniu na podstawie tego działania ilorazu oznaczającego liczbę mandatów przypadających określonej liście kandydatów;
- wykorzystaniu tzw. zasady największych reszt, polegającej na przydzieleniu pozostałych mandatów tym kandydatom z komitetów, dla których wspomniane wcześniej ilorazy kolejno wykazują po przecinku najwyższe wartości;
- przydzieleniu mandatów w ramach list okręgowych w kolejności dla kandydatów o największej liczbie głosów.

Po ustaleniu wyników wyborów w każdym okręgu wyborczym PKW sporządza protokół wyboru eurodeputowanych. W protokole tym, odrębnym dla każdego okręgu wyborczego, zamieszcza się m.in. wykaz list spełniających warunek niezbędny do podziału mandatów, liczbę wyborców uprawnionych do głosowania, liczbę głosów ważnych i nieważnych. Stanowi to podstawę do ogłoszenia oficjalnych wyników wyborów do Parlamentu Europejskiego. Podaje je Państwowa Komisja Wyborcza w formie obwieszczenia publikowanego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej i przekazania informacji do publicznej wiadomości. Oprócz tego sporządza ona sprawozdanie z wyborów przesyłane Prezydentowi RP, Marszałkowi Sejmu i Sądowi Najwyższemu oraz wręcza posłom do PE zaświadczenia o ich wyborze na eurodeputowanych. Równocześnie po obwieszczeniu PKW Marszałek Sejmu przesyła zawiadomienie o wyborze tych eurodeputowanych do przewodniczącego Parlamentu Europejskiego.

⁴⁵ J. Osiński, B. Pytlik, *Wybory...*, op. cit., s. 18.

⁴⁶ Art. 358 Kodeksu Wyborczego; J. Osiński, B. Pytlik, *Wybory...*, op. cit., s. 18.

5. PRZEPROWADZENIE, ORGANIZACJA I PRZEBIEG WYBORÓW DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO W POLSCE W 2019 R.

Współcześnie obywatele Unii Europejskiej mają prawo wybierania swoich przedstawicieli do Parlamentu Europejskiego. Realizuje się je na zasadach ustalonych w traktacie ustanawiającym Wspólnotę Europejską i zawartych w polskich kodeksie wyborczym. Odbywa się to w ramach wyborów przeprowadzanych co pięć lat. Takie wybory do Parlamentu Europejskiego przeprowadzono w Polsce 26 maja 2019 r. Były to już czwarte tego rodzaju wybory od momentu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej. Zarządzono je na podstawie postanowienia wydanego 25 lutego 2019 r. przez Prezydenta RP⁴⁷. Przebiegały one według następującego harmonogramu⁴⁸:

- 6 kwietnia – termin składania zawiadomień do Państwowej Komisji Wyborczej o utworzeniu komitetów wyborczych przez partie polityczne, koalicje wyborcze, wyborców;
- 8 kwietnia – termin powołania okręgowych i rejonowych komisji wyborczych;
- 16 kwietnia – termin zgłaszania list kandydatów na eurodeputowanych;
- 26 kwietnia – upublicznienie informacji o numerach i granicach obwodów głosowania oraz siedzibach obwodowych komisji wyborczych, a także o terminie zgłaszania kandydatów do składów obwodowych komisji wyborczych;
- 6 maja – termin sporządzenia spisów wyborców przez gminy;
- od 11 do 24 maja (do godz. 0.00) – nieodpłatne rozpowszechnianie audycji wyborczych przygotowanych przez poszczególne komitety w programach publicznych nadawców radiowych i telewizyjnych;
- do 16 maja – przekazanie przez okręgowe komisje wyborcze informacji dotyczących zarejestrowanych list kandydatów na eurodeputowanych do PE;
- 24 maja – zakończenie kampanii wyborczej (o godz. 0.00);
- 25 maja – początek ciszy wyborczej oraz przekazanie spisu wyborców dla przewodniczących obwodowych komisji wyborczych;
- 26 maja – głosowanie w wyborach do Parlamentu Europejskiego (7.00–21.00).

W Polsce zastosowano, podobnie jak w innych państwach członkowskich UE, system oparty na zasadzie proporcjonalnej reprezentacji z wykorzystaniem list wyborczych. Ponadto minimalny próg wyborczy wynosił 5%. Oznaczało to minimalny procent poparcia wyborców uprawniający komitet wyborczy do uczestniczenia w podziale mandatów do Parlamentu Europejskiego. Ci wyborcy głosowali na kandydatów z list komitetów wyborczych w wyborach równych, bezpośrednich, powszechnych i tajnych. Stawiali oni znak „X” przy nazwisku jednego z wybranych przez siebie kandydatów, umieszczonym na liście określonego okręgu wyborczego. Dokonali oni wyboru

⁴⁷ <https://pe2019.pkw.gov.pl/pe2019/>, 25.06.2020.

⁴⁸ <https://pe2019.pkw.gov.pl/pe2019/pl/kalendarz>, 25.06.2020.

52 eurodeputowanych do Parlamentu Europejskiego. Spośród nich wybierano zróżnicowaną liczbę eurodeputowanych w poszczególnych okręgach wyborczych. Wyboru tego dokonywano w 13 okręgach wyborczych wyznaczonych dla poszczególnych obszarów naszego kraju i zgodnie z jego podziałem administracyjnym⁴⁹ (tabela 2).

Tabela 2. Liczba eurodeputowanych do Parlamentu Europejskiego wybieranych w poszczególnych okręgach wyborczych

Okręg wyborczy	Liczba wybieranych eurodeputowanych
Okręg nr 1	4
Okręg nr 2	3
Okręg nr 3	2
Okręg nr 4	5
Okręg nr 5	3
Okręg nr 6	2
Okręg nr 7	5
Okręg nr 8	2
Okręg nr 9	3
Okręg nr 10	7
Okręg nr 11	7
Okręg nr 12	6
Okręg nr 13	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <https://wiadomosci.wp.pl>, 25.06.2020.

Jednocześnie do Państwowej Komisji Wyborczej zgłoszono aż 30 komitetów wyborczych chcących uczestniczyć w wyborach do Parlamentu Europejskiego. Cztery z nich odrzucono z powodu niespełnienia wymogów formalnych. Ostatecznie PKW zarejestrowała 26 komitetów wyborczych. Część z tych komitetów zarejestrowała listy kandydatów w całym kraju lub w części okręgów wyborczych. Natomiast pozostałe nie zarejestrowały list w żadnym okręgu. Jednak po upływie terminu zgłaszania kandydatów na eurodeputowanych PKW stwierdziła, że ustawowe wymogi startu w wspomnianych wyborach spełniało tylko sześć komitetów, czyli⁵⁰:

- Komitet Wyborczy Prawo i Sprawiedliwość;
- Komitet Wyborczy Koalicja Europejska: PO, PSL, SLD, .N, Zieloni;

⁴⁹ <https://wiadomosci.wp.pl>, 25.06.2020; <https://wiadomosci.gazeta.pl>, 25.06.2020.

⁵⁰ <https://wiadomosci.wp.pl>, 25.06.2020; <https://pe2019.pkw.pl/pe2019/pl/komitety>, 25.06.2020.

- Koalicyjny Komitet Wyborczy Lewica Razem: Partia Razem, Unia Pracy, Ruch Sprawiedliwości Społecznej;
- Komitet Wyborczy Wiosna Roberta Biedronia;
- Komitet Wyborczy Wyborców Kukiz'15.

Komitety te zebrały odpowiednią liczbę podpisów na obszarze przynajmniej siedmiu okręgów wyborczych. Umożliwiło to głosowanie na ich kandydatów na obszarze całego kraju. Jednocześnie trzy komitety wyborcze wystawiły kandydatów tylko w niektórych okręgach. Były to⁵¹:

- Komitet Wyborczy Ruch Prawdziwa Europa (okręgi wyborcze nr 9 i 10);
- Komitet Wyborczy Wyborców Polska Fair Play Bezpartyjni Gwiazdowski (okręgi nr 1, 4, 5, 8, 10, 11);
- Komitet Wyborczy Jedność Narodu (okręg nr 5).

Komitety stworzyły listy kandydatów w poszczególnych okręgach wyborczych. Każdy z nich zgłosił po 10 kandydatów w każdym z okręgów. Średnio z każdego komitetu startowało do 130 osób. Spośród nich można wymienić m.in. takich kandydatów, jak⁵²:

- Sławomir Mentzen, Krzysztof Bosak, Kaja Godek, Piotr Liroy-Marzec, Grzegorz Braun (Lista nr 1, Komitet Wyborczy Konfederacja Korwin Braun Liroy Narodowcy);
- Wanda Nowicka, Monika Falej, Robert Biedroń, Anita Sowińska, Zbigniew Bujak (Lista nr 2, Komitet Wyborczy Wiosna Roberta Biedronia);
- Janusz Lewandowski, Magdalena Adamowicz, Radosław Sikorski, Włodzimierz Cimoszewicz, Andrzej Halicki, Jarosław Kalinowski, Dariusz Rosati, Marek Belka, Ewa Kopacz, Leszek Miller, Joanna Mucha, Róża Thun, Jerzy Buzek, Janina Ochojska (Lista nr 3, Komitet Wyborczy Koalicja Europejska: PO, PSL, SLD, Zieloni);
- Anna Fotyga, Jarosław Sellin, Karol Karski, Jacek Saryusz-Wolski, Ryszard Czarnecki, Adam Bielan, Witold Waszczykowski, Beata Szydło, Beata Kempa, Joachim Brudziński (Lista nr 4, Komitet Wyborczy Prawo i Sprawiedliwość);
- Anna Górska, Paulina Matysiak, Adrian Zandberg, Piotr Ikonowicz, Waldemar Witkowski, Maciej Konieczny (Lista nr 5, Koalicyjny Komitet Wyborczy Lewica Razem);
- Paweł Szramka, Stanisław Tyszka, Marek Jurek, Jarosław Sachajko, Paweł Kukiz-Szczuciński (Lista nr 6, Komitet Wyborczy Wyborców Kukiz'15).

Praktycznie poszczególni wyborcy mieli możliwość dokonania wyboru kandydatów zgodnie ze swoimi poglądami i preferencjami politycznymi. Kandydaci ci reprezentowali komitety wyborcze powiązane ze zróżnicowanymi partiami i ugrupowaniami politycznymi.

⁵¹ Ibidem.

⁵² <https://pe2019.pkw.gov.pl/pe2019/kandydaci>, 25.06.2020.

6. WYNIKI GŁOSOWANIA I WYBORÓW DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO W POLSCE W 2019 R.

Wybory do Parlamentu Europejskiego przeprowadzone w 2019 r. odbyły się bez większych zakłóceń ciszy wyborczej. Cechowały się dość wysoką średnią frekwencją krajową, wynoszącą 45,68%. Głosowała mniej niż połowa uprawnionych. Pomimo to oceniono ją jako rekordową jak na polskie warunki i w porównaniu z poprzednimi wyborami do PE przeprowadzonymi w naszym kraju. Była ona jednak niższa niż w połowie krajów członkowskich Unii Europejskiej, np. w Austrii, Belgii, Danii, we Francji, w Grecji, Hiszpanii, Niemczech. Natomiast frekwencja w Polsce przewyższała tę odnotowaną m.in. w Chorwacji, Czechach, Estonii, Holandii, Portugalii. Równocześnie frekwencja była zróżnicowana w poszczególnych okręgach wyborczych (tabela 3).

Tabela 3. Frekwencja w okręgach wyborczych do Parlamentu Europejskiego

Okręg wyborczy [siedziba]	Frekwencja w określonym okręgu wyborczym (w %)
Okręg nr 1 [Gdańsk]	47,24
Okręg nr 2 [Bydgoszcz]	41,75
Okręg nr 3 [Olsztyn]	38,93
Okręg nr 4 [Warszawa]	60,37
Okręg nr 5 [Warszawa]	43,31
Okręg nr 6 [Łódź]	46,92
Okręg nr 7 [Poznań]	44,86
Okręg nr 8 [Lublin]	43,84
Okręg nr 9 [Rzeszów]	44,24
Okręg nr 10 [Kraków]	47,89
Okręg nr 11 [Katowice]	45,86
Okręg nr 12 [Wrocław]	43,86
Okręg nr 13 [Gorzów Wielkopolski]	42,10

Źródło: <https://pe2019.pkw.gov.pl/pe2019/pl/frekwencja/pl>, 25.06.2020.

Analizując dane zawarte w tabeli 4, można stwierdzić, że w prawie 1/3 okręgów frekwencja była wyższa od średniej krajowej, natomiast w pozostałych niższa. Najwyższa

była w okręgu warszawskim, obejmującym miasto stołeczne Warszawa (60,37%), a najmniejsza w okręgu olsztyńskim (38,93%).

W tych wyborach odzwierciedliły się dość zróżnicowane preferencje wyborcze polskiego społeczeństwa. Większość prawidłowo oddało swoje głosy. W praktyce mniej niż 1% głosów uznano za nieważne z różnych powodów. Wyborcy oddali swoje głosy na różne komitety startujące w wyborach. Na każdy z nich oddano różną liczbę głosów. Miało to bezpośredni wpływ na fakt przekroczenia progu wyborczego i uzyskanie określonej liczby mandatów do Parlamentu Europejskiego (tabela 4).

Tabela 4. Wyniki uzyskane przez poszczególne komitety wyborcze

Komitet wyborczy	Liczba oddanych głosów		Uzyskane mandaty do PE
	Liczba	w %	
Komitet Wyborczy Prawo i Sprawiedliwość	61 922 780	45,38	27
Komitet Wyborczy Koalicja Europejska	5 249 935	38,47	22
Komitet Wyborczy Wiosna Roberta Biedronia	826 975	6,06	3
Koalicyjny Komitet Wyborczy Lewica Razem	168 745	1,24	–
Komitet Wyborczy Wyborców Kukiz'15	503 564	3,69	–
Komitet Wyborczy Polska Fair Play Bezpartyjni Gwiazdowski	74 013	0,54	–
Komitet Wyborczy Jedność Narodu	2211	0,02	–
Komitet Wyborczy Wyborców Konfederacja, KORWiN Braun Liroy Narodowcy	621 188	4,55	–
Koalicyjny Komitet Wyborczy PolExit	7900	0,06	–
Ogółem	13 759 701	45,68	52

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <https://pe2019.pkw.gov.pl/pe2019/pl/wyniki/pl>, 25.06.2020.

Z analizy przedstawionych danych wynika, że w 2019 r. wybory do Parlamentu Europejskiego wygrał Komitet Wyborczy Prawa i Sprawiedliwości, który otrzymał największą liczbę głosów. Głosowały na niego przeważnie osoby mające powyżej 50 lat i zamieszkałe na wsi. Spośród nich sporo było wyborców z wykształceniem podstawowym i zawodowym. Komitet ten zdecydowanie poparli rolnicy, osoby pracujące fizycznie, emeryci i bezrobotni. Natomiast nieco mniej głosów uzyskał Komitet Wyborczy Koalicja Europejska, który zajął drugie miejsce. W szczególności uzyskał on

poparcie osób po 40. i 50. r.ż., mieszkających w największych polskich miastach. Nieco mniejsze niż średnie poparcie zdobył on wśród najmłodszej grupy wiekowej wyborców. Były to w szczególności osoby z wykształceniem wyższym, zajmujące stanowiska kierownicze, będące specjalistami lub biznesmenami. Natomiast Komitet Wyborczy Wiosna Roberta Biedronia uzyskał 6,3–7,5 razy mniej głosów niż pozostałe komitety wyborcze. Komitet ten poparli głównie młodzi wyborcy, w tym kobiety, osoby z wyższym wykształceniem, pełniące funkcje menedżerskie, specjaliści, uczniowie i studenci, mieszkańcy metropolii.

Z kolei pozostałe komitety nie osiągnęły progu wyborczego i uzyskały niskie poparcie. Nie uczestniczyły one w podziale 52 mandatów eurodeputowanych przypadających dla naszego kraju. Do tego podziału dopuszczono trzy komitety wyborcze, które uzyskały największą liczbę głosów, Przełożyła się ona na liczbę otrzymanych przez nie mandatów eurodeputowanych (tabela 5).

Tabela 5. Eurodeputowani wybrani w wyborach do Parlamentu Europejskiego w 2019 r.

Komitet wyborczy	Liczba otrzymanych mandatów	Wybrani eurodeputowani
Komitet Wyborczy Prawo i Sprawiedliwość	27	Anna Fotyga, Kosma Złotowski, Karol Karski, Krzysztof Jurgiel, Jacek Saryusz-Wolski, Ryszard Czarnecki, Adam Bielan, Zbigniew Kuźmiuk, Witold Waszczykowski, Joanna Kopcińska, Zdzisław Krasnodębski, Andżelika Możdżanowska, Elżbieta Kruk, Beata Mazurek, Tomasz Poręba, Bogdan Rzońca, Beata Szydło, Ryszard Legutko, Patryk Jaki, Jadwiga Wiśniewska, Grzegorz Tobiaszowski, Izabela Kloc, Anna Zalewska, Beata Kempa, Joachim Brudziński, Elżbieta Rafalska, Dominik Tarczyński
Komitet Wyborczy Koalicja Europejska	22	Janusz Lewandowski, Magdalena Adamowicz, Radosław Sikorski, Tomasz Frankowski, Włodzimierz Cimoszewicz, Andrzej Halicki, Danuta Hübner, Jarosław Kalinowski, Marek Belka, Ewa Kopacz, Leszek Miller, Krzysztof Hetman, Elżbieta Łukacijewska, Róża Thun, Adam Jarubas, Jerzy Buzek, Marek Balt, Jan Olbrycht, Janina Ochojska-Okońska, Jarosław Duda, Bogusław Liberadzki, Bartosz Arłukowicz
Komitet Wyborczy Wiosna Roberta Biedronia	3	Robert Biedroń, Sylwia Spurek, Łukasz Kohut

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <https://tvn24.pl>, 25.06.2020; <https://www.polityka.pl>, 25.06.2020.

Z zaprezentowanej listy wynika, że mandaty eurodeputowanych otrzymało wielu znanych polityków. Najwięcej z nich uzyskali Beata Szydło (500 tys.), Jerzy Buzek (421 tys.) i Jadwiga Wiśniewska (408 tys.). Spośród eurodeputowanych 19 osób to byli posłowie na Sejm i jeden senator. W związku z zakazem łączenia mandatu eurodeputowanego do PE ze sprawowaniem mandatu posła i senatora złożyli oni rezygnację z dotychczas zajmowanego stanowiska. Zastąpiły ich osoby, które w wyborach parlamentarnych w 2015 r. uzyskały najwyższe kolejne wyniki, startując z tej samej listy⁵³.

Praktycznie większość, czyli 51 mandatów eurodeputowanych, objęto po ogłoszeniu i ustaleniu wyników wyborów. Pozostały jeden mandat został objęty po zakończeniu procedury brexitu i opuszczeniu Parlamentu Europejskiego eurodeputowanych z Wielkiej Brytanii. Umożliwiło to obsadzenie prawie wszystkich mandatów przysługujących Polsce.

Efektem przeprowadzenia w naszym kraju wyborów do Parlamentu Europejskiego w 2019 r. było uzyskanie określonych wyników. Cechowała je w szczególności frekwencja na pewnym poziomie oraz liczba głosów oddanych na poszczególne komitety wyborcze i uzyskane przez nie mandaty eurodeputowanych.

BIBLIOGRAFIA

Pozycje zwarte

- Barcz J., Górka M., Wyrozumska A., *Instytucje i prawo Unii Europejskiej. Podręcznik dla kierunków zarządzania i administracji*, Wyd. Prawnicze Lexis Nexis, Warszawa 2014.
- Galster J., Witkowski Z., Witkowska K.M., *Kompendium wiedzy o Unii Europejskiej*, Wyd. TNOiK. Stowarzyszenie Wyższej Użyteczności „Dom Organizatora”, Toruń 2012.
- Garlicki L., *Polskie prawo konstytucyjne*, Wyd. Liber, Warszawa 2017.
- Informator o prawach wyborczych: Powszechne, równe, bezpośrednie, tajne..., Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Warszawa 2020.
- Kubiak L., *Instytucje i organizacje Unii Europejskiej*, [w:] M. Duczkowska-Piasecka, *Unia Europejska. Organizacja–funkcjonowanie–korzyści*, Wyd. Wyższa Szkoła Ekonomiczna Almaner, Warszawa 2018.
- Małuszyńska E., Gruchman B. (red.), *Kompendium wiedzy o Unii Europejskiej*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2017.
- Michalak B., Sokala A., *Leksykon prawa wyborczego i systemów wyborczych*, Wyd. Oficyna Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2016.
- Rokseła A., *Charakterystyka systemu wyborczego do Parlamentu Europejskiego*, Wyd. Stowarzyszenie Instytut Nowych technologii, Łódź 2018.

⁵³ <https://www.polityka.pl>, 25.06.2020.

- Skrzydło W. (red.), *Polskie prawo konstytucyjne*, Wyd. „Morpol”, Lublin 2016.
- Tosiek P., Wicha M., *Parlament Europejski*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2014.
- Wielka Encyklopedia Powszechna PWN*, t. 20, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2010.
- Wierzchowska A., *System instytucjonalny Unii Europejskiej*, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2016.
- Wojtasik P., *Instytucje*, [w:] A. Kuś (red.), *Zasady prawa instytucjonalnego Unii Europejskiej*, Wyd. KUL, Lublin 2018.

Czasopisma

- Kuś A., *Rodzaje kompetencji Unii Europejskiej a unijna polityka podatkowa*, „Studia z Polityki Społecznej” 2014, nr 2.
- Osiński J., Pytlík B., *Wybory do Parlamentu Europejskiego w Polsce*, „Kwartalnik Kolegium Ekonomiczno-Społecznego. Studia i Prace” 2016, nr 3.
- Rulka M., *Regulacja wyborów do Parlamentu Europejskiego w prawie Unii Europejskiej*, „Studia Wyborcze” 2016, t. 16.

Akty prawne

- Akt dotyczący wyborów członków Parlamentu Europejskiego w powszechnych wyborach bezpośrednich załączony do decyzji Rady 76/787/EWWiS, EWS, Euratom z dnia 20 września.
- Decyzja Rady Europejskiej (UE) 2018/937 z dnia 28 czerwca 2018 r. ustanawiająca skład Parlamentu Europejskiego (Dz.U. L 165J z 2.07.2018, s. 1).
- Dyrektywa Rady 93/109/WE ustanawiająca szczegółowe warunki wykonywania prawa głosowania i kandydowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego przez obywateli Unii mających miejsce zamieszkania w Państwie Członkowskim, którego nie są obywatelami (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 329 z 30.12.1993).
- Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 4 lipca 2013 r.
- Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej nr 325/56 z 26.10.2012).
- Traktat o Unii Europejskiej. Wersja skonsolidowana (Dziennik urzędowy C 326, 26/10/2012 p. 0001 – 0390).
- Ustawa z dnia 2 kwietnia 1997 r. – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 1997 r., Nr 78, poz. 483, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks Wyborczy (Dz.U. z 2019 r., poz. 684).
- Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 31 maja 2004 r. (Sygn. Art. K 15/04).

Źródła internetowe

<https://pe2019.pkw.gov.pl>.

<https://wiadomosci.gazeta.pl>.

<https://wiadomosci.onet.pl>.

<https://wiadomosci.wp.pl>.

<https://www.europarl.europa.eu>.

<https://www.polityka.pl>.

https://www.wybory_europejskie.eu/jak-glosowac/polska.

WYBORY DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO W POLSCE W 2019 ROKU – ASPEKTY PRAWNO-POLITOLOGICZNE

Streszczenie

Wybory do Parlamentu Europejskiego są drugimi pod względem wielkości wyborami demokratycznymi na świecie przeprowadzanymi w państwach członkowskich Unii Europejskiej. Głosując w tych wyborach, obywatele UE mają bezpośredni wpływ na skład Parlamentu Europejskiego i jego decyzje podejmowane przez kolejne pięć lat. Prawo jest regulowane zarówno w ustawodawstwie unijnym wprowadzającym wspólne przepisy dla państw członkowskich, jak i szczegółowo zróżnicowanymi przepisami krajowymi. Z tego względu omawiane wybory realizowane są zgodnie z zasadami określonymi w uregulowaniach traktatowych i ordynacjach wyborczych poszczególnych krajów. Niniejszy artykuł omawia szczegółowo zagadnienia związane m.in. z prawami wyborczymi, procedurą i organizacją wyborów do PE, stosowanym systemem głosowania oraz przedstawia kwestie dotyczące frekwencji w poszczególnych okręgach wyborczych w odniesieniu do wyborów do PE przeprowadzonych w Polsce w 2019 roku.

Słowa kluczowe: Parlament Europejski, wybory demokratyczne, państwa członkowskie, Unia Europejska, eurodeputowani, ustawodawstwo unijne

ELECTIONS TO THE EUROPEAN PARLIAMENT IN POLAND IN 2019: LEGAL AND POLITICAL ASPECTS

Abstract

European Parliament elections are the second largest democratic elections in the world held in the European Union member states. By voting in these elections, EU citizens

have a direct impact on the composition of the European Parliament and its decisions for the next five years. The law is governed both by EU legislation that introduces common rules for member states, and by detailed differing national laws. For this reason, the elections in question are implemented in accordance with the rules set forth in the treaty regulations and the electoral laws of each country. This article discusses in detail the issues related to, among other things, electoral rights, the procedure and organization of EP elections, the voting system used, and presents the issues of turnout in individual electoral districts in relation to the EP elections held in Poland 2019.

Keywords: European Parliament, democratic elections, member states, European Union, MEPs, EU legislation

Cytuj jako:

Skrobisz K., *Wybory do Parlamentu Europejskiego w Polsce w 2019 roku – aspekty prawno-politologiczne*, „Myśl Ekonomiczna i Polityczna” 2023, nr 3(78), s. 103–124. DOI: 10.26399/meip.3(78).2023.19/k.skrobisz

Cite as:

Skrobisz K. (2023). ‘Elections to the European Parliament in Poland in 2019: Legal and Political Aspects’. *Myśl Ekonomiczna i Polityczna* 3(78), 103–124. DOI: 10.26399/meip.3(78).2023.19/k.skrobisz